

Inleiding op de kerstmorgendienst: 'Kerstverlichting'

We hebben onze huizen, onze kerk, weer versierd met kerstverlichting. Zoveel mogelijk lichtjes om het donker te verdrijven. Lichtpuntjes in de duisternis.

Op NPO4 hebben ze de afgelopen weken mensen in 'kerstverlichting' gezet: m.a.w. mensen die in het zonnetje werden gezet vanwege hun inzet voor anderen. Stille krachten die het leven van een ander verlichten door er voor hen te zijn.

Wie zou jij in het zonnetje zetten? Wie is de kerstverlichting waard?

De laatste tijd moet ik veel aan Maria denken. Door een boek, dat ik gelezen heb over afstandsmoeders en door een docu op tv; er is ineens aandacht voor die vrouwen die gedwongen waren om hun pasgeboren kind af te staan omdat zij ongehuwd zwanger waren.

Een schande voor de familie dat door gedwongen afstand beperkt werd en waar niemand later nog een woord over sprak....

Als Maria in die tijd geleefd had, wat was er dan van Jezus geworden?

Verdient Maria de kerstverlichting?

Of denken we aan Jozef, die haar van die schande gered heeft en bij haar gebleven is?

Wat een moed...

Kerstverlichting: er worden mensen in het zonnetje gezet, die hun licht laten schijnen in het leven van anderen. Dat licht, waar komt het vandaan?

We lezen het in het scheppingslied....

Kerstverlichting. Geeft het kerstverhaal verlichting??

Laat het kerstverhaal ons wegdromen in een verhalenwereld, zoals een goed boek je even alles doet vergeten?

Maar dit verhaal begint niet met Er was eens....en het loopt ook niet goed af met ze leefden nog lang en gelukkig....

Kerst heeft alles te maken met toen – lang geleden - , maar ook met hier en nu – vandaag -, en met de toekomst. Het kerstverhaal overstijgt als het ware alle tijden.

Omdat het een verhaal is dat warmte brengt en een ander lied is, dan wat we dagelijks horen als altijd maar hetzelfde liedje. Het is een lied van een andere orde, andere dimensie.

Een verhaal over licht en hoop.

Moet je je voorstellen:

In een zelf gegraven kuil in de bevroren modder zat de Duitse soldaat Kurt Reuber. Zijn jas goed dichtgeknoopt, zijn handen gewikkeld in meerdere repen stof. Alleen zijn vingers waren onbedekt en de snijdende kou voelde aan alsof iemand met een mes in zijn huid sneed. Toch trotseerde hij de kwelling omdat hij wilde tekenen. Omdat hij moest tekenen. Het was zijn manier om te ontsnappen uit de hel. Door te tekenen waande hij zich heel even in een andere, veilige wereld.

Eerder die dag had hij tijdens een patrouille in een verwoest huis wat karton gevonden. In zijn schuttersput legde hij het op een kapotgeschoten tafel die hij als ezel gebruikte. Het paste allemaal net. Zittend op zijn knieën begon hij met houtskool te tekenen. Zijn benen verzuurden maar hij kon niet verzitten. Zijn benen strekken was gevaarlijk: als hij opstond, was hij een doelwit voor een sluipschutter.

Dus tekende hij door omdat hij daarmee alles om hem heen kon vergeten, zelfs de kou, zelfs de pijn, zelfs het verdriet. Hij tekende Maria met in haar armen baby Jezus. Een warme deken er omheen geslagen.

Daar omheen, in het Duits, aan de ene kant de tekst: *1942 Kerstnacht in de Kessel* (de Kessel was het belegerde gebied tijdens de slag om Stalingrad) en aan de andere kant de woorden:

Leven, Licht en Liefde.

Toen zijn provisorische tekening klaar was, sloop hij naar een nabijgelegen bunker. Daar zaten zijn kameraden, in een betonnen doods-kist, waar het nog kouder maar in ieder geval veilig was. De soldaten zaten er dicht op elkaar, met holle ogen en nachtmerrieachtige beelden die zich steeds opnieuw afspeelden in hun gedachten.

Het was een troosteloos samenzijn, in december 1942.

Alles veranderde toen Kurt Reuber met zijn tekening binnenkwam. Zijn kameraden zagen de Maria met de baby Jezus en de sfeer sloeg om. In één klap vergat iedereen zijn zorgen, zijn angsten en zijn ellende. De strijd om Stalingrad en de afschuwelijke Russische winter bestonden even niet meer. Het samenzijn was veranderd in een heilig moment, rondom de tekening waar iedereen hoop uitputte. De tekening bleef in de bunker hangen en in de daarop volgende dagen werd het gebouw een klein bedevaartsoord. Duitse soldaten uit de hele Kessel slopen en kropen er met gevaar voor eigen leven naartoe. Ze aanschouwden het alsof het een icoon was en vergaten alle ellende. Omdat ze iets zagen wat hun hoop gaf.

Ik begon net met: moet je je voorstellen....

Maar wij kunnen ons eigenlijk helemaal geen voorstelling maken van de vreselijke situatie in de slag om Stalingrad, waarin 2 miljoen mensen gestorven zijn.

Maar in die hel zette Kurt iets op papier dat als een inspiratiebron voor velen heeft gediend. Het was een tekening als aanklacht tegen de waanzin van de oorlog die mensen verandert in werktuigen die de meest afschuwelijke dingen moeten doen. Het schilderij is een pleidooi voor de woorden liefde, leven en licht waar iedereen zo naar hunkert.

Maar ook is het een schilderij dat laat zien dat die woorden in de meest donkere omgeving ervaren kunnen worden: ook al zijn de omstandigheden nog zo slecht, leven, licht en liefde zijn overal te vinden.

En wij?

Kunnen wij ons warmen aan die drie woorden?

Soms kan het leven zo tegen zitten, zo moeilijk zijn.

Soms kan het donker je overvallen en zie je geen of nauwelijks lichtpuntjes meer – is er iemand die voor jou een kaarsje aansteekt?

Soms is de liefde zo ver weg en voel je je verlaten, alleen gelaten, in kou gezet.

Zo kun je ineens gaan geloven dat we afglijden naar het einde – dat we met elkaar het doeklaten vallen voor de wereld. Einde verhaal.

Maar dan klinkt daar ineens een ander lied: een lied tegen de angst, een lied dat zingt over licht, nieuw leven, over liefde. Een lied dat elke keer weer opklinkt. Waar de Bijbel zelfs mee begint en daarmee de toon zet voor de rest van de verhalen die volgen.

In Genesis zijn het Joden, die in ballingschap zitten (6e eeuw voor Chr.), als vreemdelingen gevangen in een vreemd land, ver weg van hun eigen land dat in handen gevallen is van vreemde machten. Zij voelen zich van mensen en God verlaten.

Die ballingen zingen in die donkere tijd een lied tegen de angst, een lied over licht, over leven en over liefde van God voor de wereld, die zijn mensen niet in het donker laat zitten.

Er zij licht en er was licht...

Het is hetzelfde verhaal dat wij elk jaar weer met Kerst aan elkaar vertellen - juist in de donkerste periode van het jaar: geen er was eens, maar het verhaal dat gaat over herders die het licht zagen, Maria die het leven schonk aan het kind in de kribbe en over de liefde van God voor de hele wereld, die bezongen wordt in het *Ere zij God*.

Licht, leven en liefde: woorden die nooit verdwijnen uit de wereld, maar elke keer opklinken.

Dat heeft de Stalingrad-madonna aangetoond. Want zelfs in de hel van de oorlog, konden soldaten die drie woorden nog vinden. En als zij het konden vinden, kan het ook in onze tijd gevonden worden.

Kerstverlichting: wie zet jij in het zonnetje? Of laat jij je inspireren door kerst en geef je zelf het licht door aan een ander? Laat je aansteken....

Als ieder mens
eens Herder wilde zijn
voor buur en vreemdeling
voor broer en kameraad

Als ieder mens
eens Engel wilde zijn
op school en werk
of zo maar op straat

Als ieder mens
eens Ster zou willen zijn
een lichtpunt op de weg
van liefde en van haat.

Dan werd een oud verhaal
een evangelie
weer eindelijk vertaald
naar mensen toe

Een herder en een engel
een herberg en een ster
de stad iets meer bewoonbaar
de vrede minder ver.